

L'AGULLA IMMENSA*

Emili Rodríguez-Bernabeu

Quan el després senador Alfons Cucó escrivia versos, una de les seues imatges que va quedar gravada en la meua memòria fou la comparació que feia del nostre país amb una agulla: "Potser voldria dir-Te alguna cosa / d'aquesta agulla immensa que és ma pàtria / que està arrapant-me ensems cor i cervell". El poema ("A la vora de Tu"), que encapçalava la tercera part del llibre *Lluernes tan sols* (València, 1960), volia ser un diàleg amb Déu i era escrit amb una gran dignitat literària... Des que el vaig llegir, aquesta visió ha dominat en gran part la meua percepció física, geogràfica, del País Valencià.

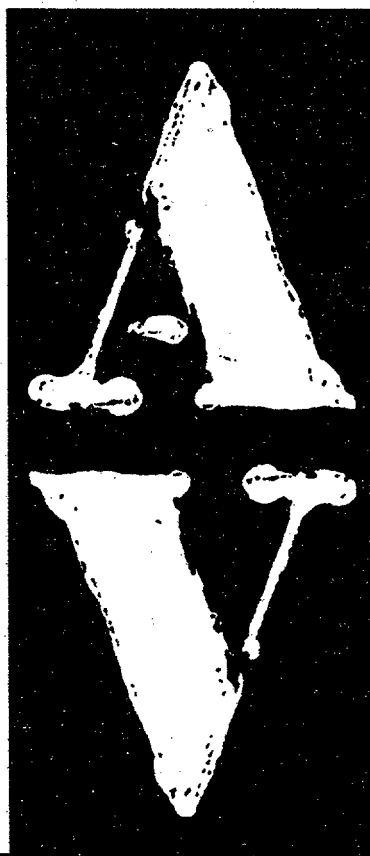
Ho he dit en algun lloc: el País Valencià manca de continentalitat, el seu rera-país (*hinterland*) és Castellà i Aragó. Els nostres avantpassats catalans no van voler perdre de vista el mar i van restar a la franja prima de valls i planes costaneres, o a les altes muntanyes d'on hom podia albirar-lo encara. Les raons d'aquestes preferències no van ser estètiques o sentimentals, van ser, sens dubte, econòmiques, car aquestes zones foren, i en són, de les més productives d'un territori de gruix humà precari on des del començament tot va ser problemàtic i feble. Fou la voluntat d'un rei (Jaume I) i el substrat de catalanitat costaner de la Conquesta els qui van nodrir la flonja cohesió d'un territori estret i allargassat on, com a mínim, va patir la comunicació.

El primer problema d'aquesta situació sense continentalitat fou l'afluència dels habitants del *hinterland* a les zones pròsperes de la costa i

* La versió castellana d'aquest assaig va ser publicada a *El País* de 9-X-2005.

Emili Rodríguez-Bernabeu

Alacant contra València

PUV

la progressiva pèrdua de les identitats nacionals dels nou vinguts i la dels primers ocupants. El canvi de gentilici, l'acceptació de la ciutadania valenciana, fou una mesura conscient o inconscient (o totes dues coses alhora) de pura supervivència socio-política. El canvi s'obrava de català a valencià com a força ètnica predominant que vertebrava el País. Tots els elements catalans esdevenien valencians, valencianitat genuïna.

Però aquesta transformació i integració no fou debades, la nova ètnia emergent – la valenciana – duïa el nom de la capital política (València), i a l'interior, al nord i al sud del territori, per causes distintes, la identitat trontollava. Però el gentilici s'extengué a la totalitat, si bé amb percepcions debilitades. La solució s'hi imposà, però no amb la força de les nacionalitats originals. Ètnicament, l'agrupació política emergent tenia consciència (i encara en té) del seu origen. Però la catalització (políticament, valencianització) no pogué abastar lingüísticament tot el territori, i van restar zones aragoneses i castelleses que s'hi reconeixien com a tals. Aquesta feblesa es projectarà fonament sobre el desenvolupament històric i polític del nou regne.

La causa del fracàs parcial de la valencianització del País fou l'accidentada geografia i les enormes distàncies entre el nord estant i el sud, i la manca de gruix continental. València no podia manejar els extrems i creà les governacions. La Governació d'Oriola tingué de bell antuvi un règim especial que més tard es traduirà en els nombrosos entrebancs de cohesió que patim avui.

Una població diversa nacionalment, una allargassada geografia instal·lada en la veta prima entre el mar i les muntanyes, una orografia descoratjadora... Una demarcació, per tant, originàriament problemàtica, embrió de tota mena de debilitats.

En perdre la sobirania arran de la Guerra de Successió a la Corona d'Espanya, València va insistir molt poc per recuperar els antics furs. Només restà una consciència difusa de l'antic poder, matèria -o fons- d'una historiografia erudita sense el necessari suport popular. A pesar de l'extrema feblesa que l'Estat espanyol ateny durant el segle XIX, no hi ha un creixement autonomista visible al País Valencià durant aquest període. La política valenciana és idèntica a la espanyola en general.

Les esquifides i mimètiques -de les catalanes- operacions autonomistes durant la Segona República van deixar una invisible petja en acabar la Guerra d'Espanya. Podem considerar que el valencianisme que es desenrotlla durant el franquisme és un moviment independent d'aquesta edició de preguerra, i podem considerar també que la seua influència socio-política té només un valor indicatiu per a l'autonomisme que emanà de la

Constitució Espanyola de 1978. L'autonomia valenciana és una iniciativa espanyola que naix per raons polítiques alienes als valencians. Podem afirmar també que el valencianisme sorgit al voltant de la Univesitat de València conduirà certs elements autonòmics (com ara la llengua) a situacions on l'autonomisme espanyol no hagués volgut arribar.

Després de vint i escaig anys d'autonomia valenciana seguim patint una adversa geografia en un segle on aquest llast hauria de ser un anacronisme. Les comunicacions al País Valencià són cares i precàries, senyal inequívoc de la manca de voluntat integradora que han tingut els diversos governs de la generalitat... I el País Valencià segueix sense vertebrar. Les comunicacions amb Madrid han estat millorades a bastament, des de València i des d'Alacant, però no les territorials del País Valencià, amb els consegüents entrebancs predominantment econòmics. Podem afirmar que aquesta política no té una intencionalitat?

L'autopista que uneix de dalt a baix el País Valencià és la que hi havia en temps de Franco, i el peatge va ser renovat pel govern Zaplana en acomplir-se el període de vigència de la concessió privada. Gràcies a aquesta maniobra els valencians seguim amb les mateixes dificultats de comunicació que en temps preautonòmics. Per als valencians és car o problemàtic moure's pel seu territori.

Aquesta manca de voluntat integradora del territori, junt a d'altres mancances potser més clamoroses, com ara l'escassa promoció de la llengua i cultura pròpies, que, en definitiva, són els únics camins que tenim per cohesionar el País, tradueixen el dubte metòdic o erràtic que molts valencians serveixen envers la seua personalitat. L'autoidentificació trontolla.

Davant dels sentiments desconcertants que els valencians tenen respecte d'ells mateixos, l'únic camí practicable és el que va ser establert quan el regne de València era esquarтерat en províncies: la política general de l'Estat. Ser dòcil a les directrius de Madrid és la via segura. És la política de l'esquerra i de la dreta valencianes des del temps de la Transició fins al moment actual. València compta en la mesura que accepta el paper secundari que hom espera d'ella.

El País Valencià segueix desestructurat, difícil de recórrer, amb un pes polític que no s'adiu amb el seu pes econòmic. València-ciutat s'entén amb Madrid per traure beneficis locals propis. Mentrestant, la mala estructura del territori perjudica Alacant i Castelló que ja no parlen amb Madrid sinó a través de València.

El País Valencià és el resultat de la política estatal espanyola, en adaptar-se a les directrius dels partits estatals que el governen. Ho torne a dir: els valencians no són considerats en la política general de l'Estat sinó en la

mesura que poden ser presentats com a exemple de docilitat a les voluntats centrals. Ho veiem ara mateix amb el nou Estatut.

Camp de proves i camp de batalla de polítiques dictades des de Madrid. Trobem a faltar una política valenciana unitària pròpia (de València, Castelló i Alacant amb llurs demarcacions regionals). El símil geogràfic de l'agulla de Cucó tenia un doble vessant: per una part ens parlava de la gran llargària i escassa profunditat del nostre País, per l'altra –com a imatge literària– de la capacitat conflictiva que comportava, una agulla és sempre, en la vida quotidiana, un material perillós que cal manejar acuradament, i el mateix poeta declarava que estava arrapant-li ensems cor i cervell.

L'autopercepció dels valencians tendeix a disordre's en conjectures, que vénen determinades per la dispersió i la llunyania geogràfica que comporta un desconeixement profund de pertinença comunitària. Un castellanenc és per a un alacantí un germà desconegut, un parent llunyà. Només la Ciutat de València ha pogut ser un referent clar per a les comarques centrals del País, però un referent llunyà, fluctuant i nebulós per a la resta. Aquesta situació comporta falta d'implicació política i lideratges allunyats dels interessos globals. La conseqüència immediata és la feblesa original que domina la política valenciana. No hi ha una unió real entre els valencians en la mesura que aqueixa unió és problemàtica.

Crear un poder valencià real que abaste tot el territori és el gran desafiament polític actual, i passa per la vertebració del País.